

Utlåtande 2003:19 RVII+VI (Dnr 325-2873/2002, 320-729/2002)

Stadens arbete för att minska bidragsberoendet – lägesrapport

Socialbidragsutvecklingen i Stockholms stad 1997-2001

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Lägesrapporten från socialtjänstnämnden och integrationsnämnden
läggs till handlingarna.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande
Stadsledningskontorets rapport om socialbidragsutvecklingen i
Stockholms stad 1997-2001 godkänns med vad borgarråden anför i
utlåtandet.

Föredragande borgarråden Margareta Olofsson och Teres Lindberg anför
följande.

Ärendet

Kommunfullmäktige gav i budget 2002 socialtjänstnämnden och integrationsnämnden i gemensamt uppdrag att genom flexibla arbetsformer finna nya vägar för att minska bidragsberoendet i staden. Målsättningen är att halvera antalet bidragstagare mellan 1999 och 2004. I budgeten avsattes 10 mnkr i utvecklingsmedel och i respektive nämnds ärende "Från bidrag till egen försörjning" i september 2001 angavs inriktningen för uppdraget.

Staden har som mål att halvera antalet personer som uppbär socialbidrag/försörjningsstöd från 1999 till 2004. Kommunfullmäktige har

genom detta beslut lyft fram vikten av att samtliga berörda nämnder arbetar med att minska medborgarnas beroende av olika bidrag för sin försörjning. Rapporten från stadsledningskontoret, *bilaga 3*, beskriver övergripande kostnadsutvecklingen för socialbidrag/försörjningsstöd samt redovisar nuläget när det gäller halveringsmålet.

Våra synpunkter

Ingen människa är bidragsberoende. Däremot kan människor behöva ekonomiskt bistånd till sin försörjning eller som ett komplement. I Stockholm och övriga landet har en gynnsam konjunktur medfört en minskning av antalet personer med ekonomiskt bistånd. En av de första åtgärderna från den förra majoriteten var att kraftigt dra ned anslagen till stadens arbetsmarknadsåtgärder med hänvisning till att detta var statens ansvar. Flera bra verksamheter tvingades upphöra. Därefter har stadsdelarna delvis byggt upp verksamheterna igen. Stadsdelar med stora sysselsättningsproblem är samtidigt de stadsdelar som kan avsätta minst resurser för handläggning, aktiva insatser och utbildning av personal. De stadsdelar som ingår i storstadssatsningen har kunnat kompensera detta med storstadspengar.

En förutsättning för att antalet personer som behöver ekonomiskt bistånd till sin försörjning ska minska är dels ett positivt konjunkturläge, dels ett bra arbete med att finna individuella lösningar och utbildningsinsatser. 2002 präglades av lågkonjunktur, som för närvarande inte ser ut att vända. Ett flertal större företag i Stockholm har dragit ned på sin personalstyrka. Arbetet med att öka sysselsättningen och att erbjuda möjliga vägar tillbaka till arbetslivet eller annan egen försörjning kommer att bli än viktigare.

I och med att många verksamheter i stadsdelarna lades ned förlorade staden värdefull kunskap och kompetens när det gäller det arbete inom socialtjänsten som riktar sig till människor med försörjningshinder av olika slag. Det är en viktig uppgift för staden att initiera och utveckla moderna metoder i arbetet med att öka sysselsättningsgraden bland stadens befolkning, inte minst med tanke på det stora behov av personalrekrytering som staden står inför.

Idag saknar Stockholm en sammanhållen arbetsmarknadspolitik. Kommunstyrelsen förbereder därför inrättandet av en arbetsmarknads- och integrationsberedning, som kommer att få en viktig roll när det gäller att stödja stadsdelsnämndernas arbete att öka förvärvsfrekvensen.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådens förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. i huvudsak godkänna förvaltningens förslag
2. därutöver anförä.

Majoritetens syn på vikten av egen försörjning är mycket oroande. Borgarrådens skrivningar om att ”ingen är bidragsberoende” vittnar om en djup okunskap om hur allt för många stockholmares vardagsekonomi är beskaffad.

Det är otvivelaktigt så att den största garanten för självständighet är eget arbete. Ett utbrett beroende av bidrag i olika former är förödande för ett samhälle. Invånarna riskerar bli passiva bidragsmottagare i stället för aktiva samhällsmedborgare.

Det är därför oerhört positivt att se en utveckling med ett minskat bidragsberoende. Det är oerhört viktigt att arbetet med att nå stadens målsättning, som på moderat initiativ antagits av stadsfullmäktige, om en halvering av socialbidragsberoendet.

Anledningen till den kraftiga minskningen under ett par år är flera. Vi har haft en stark ekonomisk tillväxt med tiotusentals nya jobb. Vi har målmedvetet satsat på nya lösningar inom socialtjänsten som brutit bidragsberoendet hos många stockholmare, inte minst har samarbetet med näringslivet varit centralt. Den jobbgaranti som under vår ledning infördes i ett antal stadsdelsnämnder bör utvecklas till att omfatta hela staden.

Nu hotas egenförsörjningen i Stockholm. En skattechock utan motsvarighet de senaste 30 åren har effektivt stoppat den tillväxt som fanns i regionen. Socialistisk dogmatism håller på att breda ut sig och kväva de fria alternativ som finns inom socialtjänsten i Stockholm. Följderna kommer att bli ett ökat bidragsberoende, en minskad egenmakt. Den cyniske skulle kunna fråga sig om det inte är detta som är planen hos vänstermajoriteten.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Lägesrapporten från socialtjänstnämnden och integrationsnämnden läggs till handlingarna.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

Stadsledningskontorets rapport om socialbidragsutvecklingen i Stockholms stad 1997-2001 godkänns med vad borgarråden anför i utlåtandet.

Stockholm den 19 februari 2003

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Margareta Olofsson Teres Lindberg

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin, Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) med hänvisning till reservationen av (m) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. i huvudsak godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. därutöver anföras.

Socialbidrag istället för egen försörjning innebär maktlöshet och beroende av andra. Egen försörjning är viktigt för självkänslan, för delaktigheten och för den ekonomiska utvecklingen i Stockholm. Därför är det mycket glädjande att utvecklingen när det gäller antalet bidragstagare de senaste åren gått åt rätt håll. Om minskningen fortsätter i samma takt som de senaste tre åren kommer målet om en halvering av antalet socialbidragstagare mellan 1999 och 2004 att uppnås.

Tyvärr talar mycket i dag för att så inte kommer att bli fallet. Den nya majoriteten visar en påtaglig undfallenhet inför problemet. Bristen på fantasi är stor, inte minst för hur de människor som i dag har socialbidrag endast på grund av att de saknar arbete ska kunna gå från bidrag till jobb. För dem där arbetslöshet är huvudproblemet är det negativt att hänvisas till socialtjänsten och en många gånger passiviserande arbetsförmedling.

Vi vill införa en modell som skiljer på socialbidragsberoende som beror på sociala problem och socialbidragsberoende där arbetslösheten är huvudproblemet. Vi menar att i de fall där arbetslösheten är det främsta problemet så bör en "Stockholmsmodell" *Stockholm jobbar* införas.

Istället för socialtjänsten ska den naturliga kontakten tas med ett center, ”Stockholm jobbar”, där jobbsökande och aktiviteter som kan leda till arbete står i fokus. Där ska den arbetslöse med hjälp av en särskild ”jobbpeng” kunna välja mellan jobbinriktade insatser som utförs av olika auktoriserade aktörer. Ersättningen till den enskilde bör ligga något högre än socialbidraget. Målet är att den arbetslöse ska få en anställning på den ordinarie arbetsmarknaden så snabbt som möjligt. Vuxna personer som är fullt arbetsföra har en skyldighet att, efter förmåga, bidra till sin egen försörjning.

Reformen Stockholm jobbar kommer på sikt leda till att kommunens kostnader för försörjningsstöd reduceras då fler personer snabbare kommer i arbete. Socialtjänstnämnden bör få i uppdrag att utreda införandet av en sådan modell.

Särskilt uttalande gjordes av *Ewa Samuelsson* (kd) enligt följande.

Det är oerhört positivt med utvecklingen av minskat socialbidragsberoende som skett under de senaste åren. Den medvetna satsning som den förra majoriteten genomförde på arbete i stället för bidrag gav resultat. I första hand gäller det positiva den enskilda människan och hennes makt att styra över sitt eget liv också ekonomiskt men det påverkar också stadens skatteintäkter när fler människor kommer i arbete.

Med stor oro tar man därför del av den nya majoritetens syn där man inte entydigt lyfter fram en minskning av socialbidragen som ett mycket prioriterat arbete. Att vara beroende av andra skapar en känsla av maktlöshet som i sin tur riskerar att leda till passivitet hos den enskilde.

ÄRENDET

En lägesrapport, *bilaga 2*, har utarbetats av den arbetsgrupp som bildats gemensamt inom socialtjänstförvaltningen och integrationsförvaltningen för att staden ska uppnå kommunfullmäktiges målsättning att halvera antalet bidragstagare mellan 1999 och 2004. Rapportens syfte är att belysa förutsättningarna för stadsdelarnas arbete med att minska antalet bidragstagare, att översiktligt redogöra för pågående aktiviteter i staden för att minska bidragsberoendet samt att utgöra en utgångspunkt för det fortsatta arbetet.

Stadsledningskontoret har tagit fram en rapport, *bilaga 3*, som beskriver övergripande kostnadsutveckling för socialbidrag/försörjningsstöd samt redovisar nuläget när det gäller halveringsmålet.

Socialtjänstnämndens/integrationsnämndens lägesrapport

Socialtjänstnämnden beslutade på sitt sammanträde den 24 september 2002 att godkänna lägesrapporten och överlämna den till kommunstyrelsen för kännedom.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden *Kristina Axén Olin m.fl.* (m), ledamoten *Gunilla Reuterskiöld* (fp) och tjänstgörande ersättaren *Hardy Hedman* (kd), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av ersättaren *Ingrid Lindvall* (sp), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av ersättaren *Jamie Bolling* (mp), *bilaga 1*.

Integrationsnämnden beslutade på sitt sammanträde den 24 september 2002 att godkänna lägesrapporten och överlämna den till kommunstyrelsen för kännedom.

Socialtjänstförvaltningens och **integrationsförvaltningens** gemensamma tjänsteutlåtande av den 9 september 2002 är huvudsakligen av följande lydelse.

Ett syfte med lägesrapporten är att belysa förutsättningarna för stadsdelarnas arbete med att minska antalet bidragstagare samt att utgöra en utgångspunkt för det fortsatta arbetet för att stödja stadsdelarna. Utvecklingen för staden som helhet har hittills varit gynnsam. Arbetslösheten har dock åter börjat ökat något och de kvarstående bidagshushållen har en mer komplex problematik. En fortsatt satsning på aktiva insatser behövs sannolikt för att målsättningen ska kunna uppnås. Detta gäller

behövs sannolikt för att målsättningen ska kunna uppnås. Detta gäller framförallt i de invandrartäta stadsdelarna dit sysselsättningsproblemen har koncentrerats, och som också har en fortsatt inflyttning av bidragshushåll med långvarigt bidragsbehov. Det kan dock konstateras att det med några undantag främst är just dessa stadsdelsnämnder som kan avsätta minst resurser för handläggning och aktiva insatser samt för utbildning av personal. Delvis kompenseras detta temporärt genom satsningar med EU-medel och storstadssatsningsmedel, men baserat på ordinarie budget har stadsdelarna olika ekonomiska förutsättningar för sitt arbete. Förvaltningarna bedömer det som betydelsefullt att komma till rätta med detta för att kunna uppnå goda resultat i staden på längre sikt.

Sannolikt kommer det att bli nödvändigt att särskilt uppmärksamma de invandrartäta förorternas situation i det fortsatta arbetet med att uppnå halveringsmålet. En stor del av de invandrare som har svårigheter med svenska språket har svårt att få arbete. Arbetsgivarna ställer höga krav, inte bara på yrkeskunnande, utan även på språkkunskaper. Erfarenheterna från SFI-verksamheten har visat att den varit otillräcklig och det är därför angeläget att man utvecklar och kompletterar SFI-verksamheten och introduktionen för flyktingar och andra invandrare så att den snabbare leder till arbete och egen försörjning.

Det finns gott om goda exempel både i staden och i andra städer som kan vara vägledande i kampen mot bidragsberoendet. Den pågående kartläggningen av aktiviteter belyser den omfattande aktivitet och stora kreativitet som finns i staden. Det pågår sannolikt ytterligare en rad verksamheter ute på stadsdelsförvaltningarna som det är värdefullt att sprida kännedom om. En fördjupad kartläggning och komplett sammanställning, exempelvis i en katalog, bör därför ingå som ett uppdrag för de särskilda samordnarna liksom att genomföra seminarier, studieresor och att stimulera bildandet av nätverk.

Förutom att sprida kännedom och kunskap om goda exempel är det viktigt att skapa kontaktytor mellan stadsdelarna för att även kunna sprida och ta vara på de erfarenheter som gjorts, såväl goda som svårigheter som bör undvikas. Bedömningen är att staden har mycket att vinna på en ökat utbyte såväl internt som externt och att det är lämpligt att bygga vidare på de redan befintliga kontaktnäten. De seminarier och studieresor som planeras inom ramen för de särskilda 5+5-medlen är verktyg i detta sammanhang.

Vidare bedöms det vara angeläget att öppna upp gränserna inom staden så att stadsdelar som inte har kommit lika långt i sitt utvecklingsarbete, eller inte har ett tillräckligt behovsunderlag, kan få tillgång till verksamheter i andra stadsdelar. Det finns redan exempel på gott samarbete, men utbytet bör stärkas och utvidgas.

Slutligen är förvaltningarnas bedömning att det kommer att krävas en fortsatt kraftfull satsning och uppfinningsriktighet för att uppnå halveringsmålet. Stockholm stad har enorm kompetens i form av duktiga medarbetare med en ständig strävan att pröva nya arbetsmetoder och förhållningssätt. För att lyckas med uppgiften krävs det sannolikt att man även samarbetar förutsättningslös och över gränserna. Genom den budgethöjning kommunfullmäktige beslutade om 2002 kan arbetet med de särskilda utvecklingsmedlen fortsätta nästa år med samma inriktning, alltså genom fortsatt stöd

lingsmedlen fortsätta nästa år med samma inriktning, alltså genom fortsatt stöd till metodutveckling, samordning och koordinering av utbildnings- och arbetsmarknadsinsatser, spridning av forskningserfarenheter, kompetenstutvecklingsinsatser och uppföljning.

RESERVATIONER M M

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Kristina Axén Olin m.fl. (m), ledamoten Gunilla Reuterskiöld (fp) och tjänstgörande ersättaren Hardy Hedman (kd) enligt följande.

Socialbidrag istället för egen försörjning innebär maktlöshet och beroende av andra istället för egenmakt åt den enskilde. Egen försörjning är viktigt för självkänslan, för delaktigheten och för den ekonomiska utvecklingen i Stockholm. Det är därför mycket glädjande att utvecklingen de senaste åren gått åt rätt håll i Stockholm. Vi har haft en stark ekonomisk tillväxt med tiotusentals nya jobb och en kraftig minskning av antalet bidragstagare.

Anledningarna till den kraftiga minskningen är flera. Ett gynnsamt konjunkturläge och sänkta skatter skapar en bra bas för nya jobb. Vi har beslutat om nya riktlinjer som banat väg för ett nytänkande inom socialtjänsten i Stockholm. Resultatet är att nya metoder och nya samarbeten, inte minst med näringslivet och bemanningsföretag, har utvecklats och gett ett mycket gott resultat. Det är av stor vikt att detta samarbete fortsätter och utvecklas.

Genom att aktivt engagera sig och ställa krav på de som i dag får socialbidrag kan mycket göras. Passivitet, både från myndighetens sida och från individens måste brytas.

Vi är stolta över vad vi har gjort här i Stockholm men vi är inte nöjda. På lång sikt krävs det mer. Vi behöver nya flexibla regler på arbetsmarknaden så att även de som under en längre tid varit utan jobb bereds möjlighet till arbete. Vi behöver en nydaning av hela socialtjänsten.

Ersättaryttrande gjordes av Ingrid Lindvall (sp) enligt följande.

Jag ansluter mig till det särskilda uttalande som lämnades av ordföranden Kristina Axén Olin m.fl. (m), ledamoten Gunilla Reuterskiöld (fp) och tjänstgörande ersättaren Hardy Hedman (kd).

Ersättaryttrande gjordes av Jamie Bolling (mp) enligt följande.

Det är bra att förvaltningarna har konstaterat att fortsatt aktiva insatser behövs för att kunna uppnå målsättningen att minska bidragsberoende.

Det är med oro vi läser rapporten och ser att två grupper inte alls omnämns: gruppen människor med funktionsnedsättningar och gruppen människor med utländsk härkomst och funktionsnedsättningar. Dessa två grupper är de mest utsatta och har

högst procent av arbetslöshet och därmed bidragsberoende. Här krävs bra insatser för att stötta dessa att kunna få arbete. Dessutom krävs ett aktivt arbete mot diskriminering. Ett problem gällande människor med utländsk härkomst och funktionshinder är den otillgängliga SFI-undervisningen. Otillgänglighet i utbildning och lokaler gör att människor med utländsk härkomst och funktionsnedsättningar hänvisas direkt till kommunen och därmed inte följer språkundervisning. Detta segregerade system minskar betydligt chansen för dessa människor att få ett arbete.

Stadens arbete för att minska bidragsberoendet lägesrapport.

Omfattande förändringar i samhällstrukturen under 1990-talet kom att påverka olika gruppers försörjningsvillkor och allt fler hamnade i en ekonomiskt utsatt situation. Den försämrade arbetsmarknaden var en faktor och försvagningarna i olika delar av socialförsäkringssystemen var en annan. Stora grupper av befolkningen som helt eller delvis kommit att stå utanför arbetsmarknaden och som efter en tid också utesluts ur socialförsäkringssystemet har hänvisas till socialtjänsten för sin försörjning.

Socialbidraget ska vara ett tillfälligt stöd vid tillfälliga behov, men människor som saknar eller har en marginell anknytning till arbetsmarknaden och inte omfattas av andra trygghetssystem riskerar att bli permanenta socialbidragstagare.

I Stockholm, liksom i övriga landet, ökade antalet bidragshushåll kraftigt från början av 1990-talet för att nå sin kulmen sommaren 1997. Därefter har antalet bidragshushåll stadigt minskat fram till idag, men minskningstakten har dämpats det senaste halvåret. Bland de grupper där ökningen var särskilt markant fanns ungdomar, invandrare, ensamförsörjande föräldrar och andra med svag anknytning till arbetsmarknaden. Den ekonomiska återhämtningen i slutet av 90-talet har inte kommit alla grupper till godo.

Välfärdsutvecklingen i Sverige under 1990-talet har även inneburit att människor med låga inkomster och utrikes födda personer har blivit alltmer geografiskt koncentrerade, särskilt i storstäderna. Även den grupp av befolkningen som står utanför arbetsmarknaden har koncentrerats till vissa områden, vilket i Stockholm har medfört en geografisk koncentration av sysselsättningsproblemen till vissa förorter. Flera av dessa har fått stöd för att utveckla insatser för att främja integration och sysselsättning i form av den statliga storstadssatsningen.

Kommunfullmäktige har i budget 2002 avsatt 10 mkr i utvecklingsmedel för att minska bidragsberoendet i staden. Socialtjänstnämnden och integrationsnämnden har uppmanats att genom flexibla arbetsformer i samverkan med någon eller några av stadsdelsnämnderna finna nya vägar för att bryta långvarigt bidragsberoende. I respektive nämnds ärende "Från bidrag till egen försörjning" i september 2001 angavs inriktningen för uppdraget.

Merparten av utvecklingsmedlen har fördelats på 15 utvecklingsprojekt i stadsdelarna samt för kunskapsutveckling och erfarenhetsspridning. Dessutom har två anställningar som samordnare av stadens insatser för att uppnå halveringsmålet inrättats med dessa medel. Syftet med anställningarna är främst att stötta stadsdelarna i deras strävanden att minska antalet bidragstagare. Samordnarna tillträdde under maj-juni 2002 och samtidigt bildades gemensamt inom socialtjänstförvaltningen och integrationsförvaltningen en arbetsgrupp för stadens arbete för att minska bidragsberoendet. Arbetsgruppen består av de båda samordnarna och sakkunniga vid socialtjänst- och integrationsförvaltningen i frågor om ekonomiskt bistånd,

integrationsförvaltningen i frågor om ekonomiskt bistånd, arbetsmarknad och integration samt EU-frågor.

UTVECKLINGEN I STADEN

Antalet hushåll i staden som var bidragsberoende ökade från början av 90-talet för att nå en maximal nivå sommaren 1997. Då var drygt 25 000 hushåll per månad beroende av socialbidrag och kostnaderna var omkring 150 mkr per månad. Därefter har behovet stadigt minskat och idag uppbär knappt 13 000 hushåll per månad socialbidrag. Utbetalningarna per månad uppgår nu till omkring 85 mkr. Kostnaderna per hushåll och månad, medelbidraget, har samtidigt ökat från drygt 5000 kr 1996 till drygt 6500 kr i dag, vilket dels beror på kostnadsutvecklingen i stort, men också på att bidragshushållen har blivit större.

Ett bidragshushåll kan antingen vara helt beroende av socialbidrag för sin försörjning eller ha behov av en stor eller liten komplettering till andra inkomster. Vissa bidragshushåll har egna inkomster som täcker försörjningen men har behov av övrigt ekonomiskt bistånd till exempelvis tandvård eller flyttkostnad. I statistiken görs ingen skillnad, utan alla räknas som bidragshushåll.

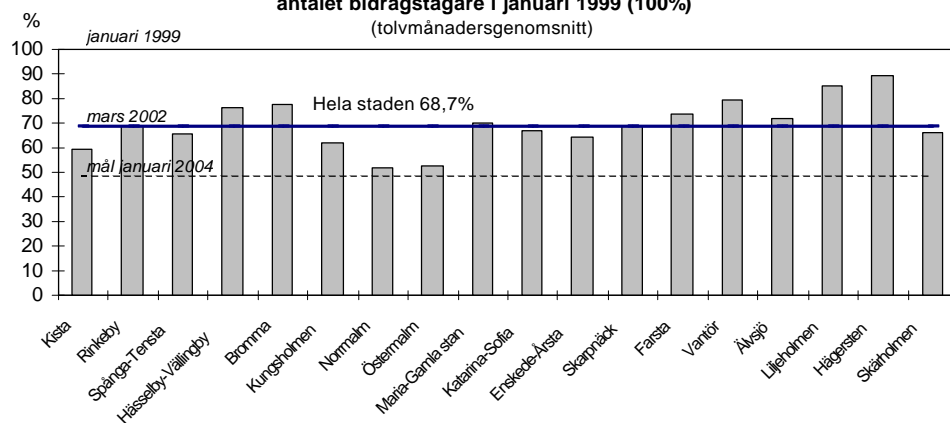
Handläggningen av ekonomiskt bistånd har genomgått en utveckling under 1990-talet. Verksamheterna i staden har organiserats mot en högre specialiseringsgrad i särskilda socialbidragsenheter i syfte att effektivisera arbetet och för att uppnå större rättssäkerhet och service för den enskilde. Utbildningssatsningar kring stadens riktlinjer har genomförts som ett led i att uppnå gemensamma förhållningssätt och likvärdiga bedömningar i staden. Arbetslinjen, som innebär att den som är arbetslös ska erbjudas arbete eller utbildning snarare än kontantstöd, har kommit att dominera allt mer. En rad verksamheter för arbetslösa har, efter en temporär avveckling under 1999, åter byggts upp i stadsdelarna de senaste åren.

Stadens målsättning är att minska antalet bidragstagare med 50 procent från januari 1999 till januari 2004. I januari 1999 uppbär 37 000 personer bidrag vilket innebär att målsättningen är 18 500. I mars 2002 var antalet 25 500.

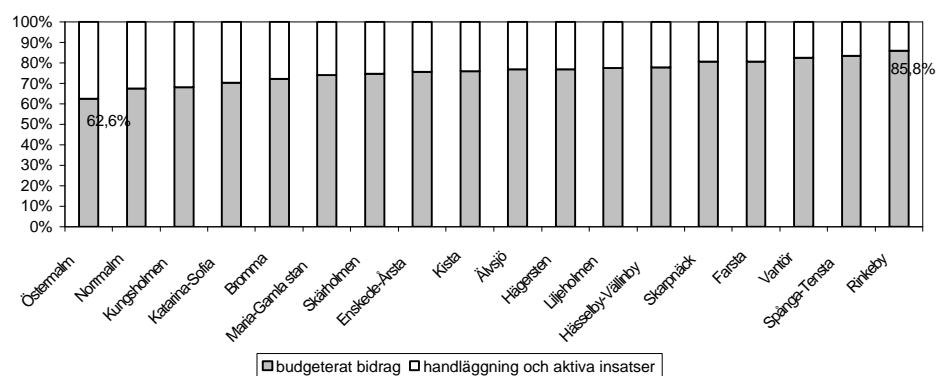
Fram till och med mars i år har antalet bidragstagare i staden som helhet minskat med 31,3 procent. Antalet bidragstagare i mars 2002 uppgår alltså till 68,7 procent av antalet i januari 1999 och en minskning med 18,7 procent återstår att genomföra.

Minskningen fördelar sig ojämnt över stadsdelarna, vilket framgår av diagrammet nedan.

**Antal bidragstagare i mars 2002 i förhållande till
antalet bidragstagare i januari 1999 (100%)**
(tolvmånadersgenomsnitt)

**Fördelning i budget 2002 mellan bidragsutbetalning
och handläggning/ aktiva insatser**

I genomsnitt har stadsdelarna reserverat ca 75 procent av sitt anslag 2 till rena bidragsutbetalningar och resterande medel kan alltså användas för handläggning och aktiva insatser. Mellan stadsdelarna varierar detta utrymme mellan 14 och 37 procent av tilldelat anslag 2. Storstadssatsningsmedel kan till viss del komplettera anslag 2 i de stadsdelar som ingår i satsningen. Flera stadsdelar använder också EU-medel som komplement.

De senaste årens kraftiga minskning av bidragstagare har främst skett bland de arbetslösa som inte har haft några särskilda hinder och som stått relativt nära arbetsmarknaden. De bidragstagare som trots högkonjunkturen inte har tagit sig ur bidragsberoendet är framför allt vissa grupper utrikes födda och då i synnerhet kvinnor, ensamstående med barn samt övriga personer med svag anknytning till arbetsmarknaden. Anslagsdelarna verksamhetsplaner framgår det att de nu behöver satsa på att utveckla arbetet med bidragstagare med en mycket mer komplex problematik och diffusa arbetshinder. En förutsättning för detta är att få till stånd en mer strukturerad och nära samverkan med andra myndigheter. Stadsdelarna efterlyser också en mer effektiv SFI-undervisning där språkstudierna kombineras med arbetspraktik och blir en heltidssysselsättning. Ett ärende med denna inriktning har i augusti 2002 behandlats i integrationsnämnden och i utbildningsnämnden, där ärendet bordlades. Vidare identifieras i stadsdelarnas verksamhetsplaner befarade problemområden som kan komma motverka halveringsmålet, såsom en ökad arbetslöshet, förändrade kompetenskrav på arbetsmarknaden, bristen på bostäder samt en fortsatt inflyttning av långtidsberoende bidragshushåll i vissa stadsdelar.

PÅGÅENDE AKTIVITETER I STADEN FÖR ATT MINSKA BIDRAGSBEROENDET

Inom ramen för stadens särskilda utvecklingsmedel (5+5 mkr)

Utvecklingsmedlen skall, enligt beslut av socialtjänstnämnden och integrationsnämnden, användas enligt fyra huvudlinjer:

1. spridning av goda exempel
2. vidareutveckling av befintliga projekt/ verksamheter
3. utveckling av nya arbetsmetoder/ projekt
4. samarbete mellan stadsdelsnämnderna

Sammanlagt har 26 förfrågningar om metodutvecklingsmedel för år 2002 inkommit.

8,5 mkr av de i budgeten för 2002 avsatta medlen har fördelats på femton projekt som omfattar 13 stadsdelsnämnder. Vissa beslut har förutsatt att samverkan sker mellan stadsdelar som bedriver likartade projekt. Följande projekt har beviljats utvecklingsmedel:

Arbete/ sysselsättning

? Järva kompetensen/ Rinkeby arbetscentrum (Rinkeby)

- ? Komplement av åtgärder för individer som behöver kompletterande insatser innan de blir aktuella för yrkesutbildningsinsatser i Stockholm Matchning (Kista)
- ? Kompletterande insatser i projektet ”Baskurs med vårdinriktning för somalier” (Rinkeby)

Socialmedicinska arbetshinder och arbetsmetoder

- ? Utveckla stöd och vägledning för invandrade barnfamiljer (Vantör)
- ? Utveckla/ fördjupa stödet till individer med långvariga bidragsbehov (Maria-Gamla stan)
- ? Praktik och socialt stöd till personer med långvariga bidragsbehov (Enskede-Årsta)
- ? Myndighetssamverkan för att hitta lösningar för människor med oklara medicinska problem (Skärholmen)
- ? Rätt insats för att minska försörjningsstödet (Kungsholmen)
- ? Utveckla metoder för att arbeta med individer där arbetshindret primärt är att de inte kan arbeta på obekvämt arbetstid (Kista)
- ? Vidareutveckling av Mobiliseringsmetoden mot en ny målgrupp, sjukskrivna arbetslösa (Vantör)
- ? Förankra och aktivt sprida införandet av lösningsfokuserat arbetssätt (Skärholmen)

Praktikverksamhet m.m. för SFI-studerande

- ? Praktik och kompletterande utbildningsinsatser till SFI-studerande (Rinkeby, Spånga-Tensta och Kista)
- ? Metodutvecklingsarbete för mottagning av nyinflyttade SFI-elever (Hässelby-Vällingby)
- ? Praktikplacering för SFI-elever parallellt med SFI-undervisningen (Skarpnäck)
- ? Praktikcoacher som ska erbjuda SFI-studerande och andra invandrare praktikplats och kompetenshöjande aktiviteter som ska leda till bättre svenskkunskaper och bättre förutsättningar till egen försörjning (Hägersten, Liljeholmen och Älvsjö)

De stadsdelsförvaltningar som har beviljats utvecklingsmedel förutsätts medverka i uppföljning av projekten och vid spridning av gjorda erfarenheter. Som ett första led i detta kommer ett heldagsseminarium att anordnas i början av oktober dit representanter från samtliga stadsdelsförvaltningar, enheten för hemlösa och invandarmottagningen kommer att inbjudas för att ta del av tankar och idéer bakom projekten och av hittills gjorda erfarenheter.

Inom ramen för Storstadssatsningen

Storstadssatsningen som startade hösten 1999 i områdena Tensta, Husby, Rinkeby, centrala Skärholmen och Rågsved har mycket intensivt satsat på att utveckla och driva

insatser för att höja förvärvsfrekvensen och minska behoven av socialbidrag. Från år 2002 fokuseras satsningen ytterligare på målet att öka tillväxten och höja sysselsättningen. I det reviderade utvecklingsavtalet ingår 48 insatser, inkl. vuxenutbildning och insatser inom skolan och språkområdet, av vilka en del kommer att avslutas vid halvårsskiftet medan andra fortsätter år 2003. Det handlar både om strukturella insatser och individinsatser. Målgruppen för insatserna är barn, ungdomar, arbetslösa, långtidsarbetslösa, pedagoger m.fl. Enligt statistik från länsarbetsnämnden har satsningen resulterat i att arbetslösheten i dessa områden och andra storstadssatsningsområden i länet minskat snabbare än i övriga områden, och att förändringen inte kan tillskrivas den goda arbetsmarknadskonjunkturen. Stadsdelarna har således bedrivit och bedriver ett omfattande arbete som givit tillfälle att testa och utveckla olika metoder. Vissa av insatserna har givit mycket goda resultat och ingår nu som reguljära verksamheter i stadsdelarna medan andra håller på att implementeras.

Inom ramen för EU-samarbetet

Stockholms stad tillhörde under perioden 1997-2000 en av 89 områdespakter inom EU. Försöken med de territoriella sysselsättningspakterna var ett sätt för EU-kommissionen att få in den europeiska sysselsättningsstrategin, vars syfte är att bekämpa arbetslöshet och främja tillväxt, på den lokala nivån. Flera projekt har bedrivits inom områdespakten med syfte att skapa möjligheter för individer att byta ett liv byggt på bidragsberoende mot aktivitet och självförverkligande. Vissa av dessa projekt har lett till ett längre utvecklingsprojekt som har haft fokus på att finna organisationsformer, modeller och arbetsformer som på ett optimalt sätt främjar individens väg till arbete.

Sedan hösten 1999 har Stockholms stad varit involverat i projektet "Handkraft 2000". Visionen är att säkra rekryteringen av arbetskraft inom hantverkssektorn genom att verka för förändring av strukturer så att utbildning på hela området möjliggörs, samt även öka statusen för berörda yrken.

Kista stadsdelsförvaltning har drivit ett projekt baserat på aktivt matchningsarbete. Metodiken har varit att först skaffa jobb, sedan rekrytera arbetslösa och utbilda dem för de lediga jobben. Metodiken vidareutvecklas nu av 13 stadsdelar och två kranskommuner genom projektet "Stockholm Matchning" som pågår till årsskiftet 2002/03. Projektet syftar bland annat till att utveckla strukturer för samverkan mellan näringsliv- och socialtjänstinsatser, utveckla nätverk mellan olika stadsdelar och kranskommuner. Genom projektet har verksamheter i staden blivit uppmärksammade och gemensamt utnyttjade. Vidare har projekten "ResursUtbyte" och "Ett tillgängligt arbetsliv för alla" nyligen startat. ResursUtbyte har som mål att förkorta tiden mellan permanent uppehållstillstånd och förvärvsarbete för flyktingar och invandrare.

Samverkansforum och nätverk

Stadens förvaltningar har byggt upp ett brett kontaktnät med olika intressenter som är engagerade i kampen mot arbetslöshet, socialt utanförskap och integrationsfrågor.

Nedan följer exempel på olika kontaktnät på olika nivåer:

Inom staden

- ? Nätverk för ansvariga för ekonomiskt bistånd vid stadsdelsförvaltningarna och enheten för hemlösa
- ? Nätverk för sysselsättningsansvariga i storstadssatsningens fem stadsdelar
- ? I varje projekt finansierat med medel från Europeiska socialfonden finns nätverk, oftast på lokal nivå.
- ? Inom Europaforum Stockholm skall Europafrågorna samordnas och integreras i det dagliga arbetet bl.a. inom området sysselsättning och socialpolitik. Till uppdraget hör dels att medverka till EU-finansierat utvecklings- och förändringsarbete, dels att utveckla stadens kontaktnät lokalt, nationellt och internationellt.

Regionalt

- ? Arbetsmarknadsnämnden har bland annat till uppgift att medverka till att finna former för samarbete mellan kommun och stat, utforma lokala verksamhetsmål, vara forum för analys och samordning på det lokala planet och att skapa en samsyn för att främja att varje individs förmåga tas tillvara och leder till egenförsörjning.
- ? Stockholms Partnerskap för Sysselsättning (SPS) är ett nätverk på det regionala/lokala planet när det gäller sysselsättningsfrågor med representanter från Länsarbetsnämnden, Försäkringskassan, Stockholms Läns Landsting, LO, TCO, Företagarnas Riksförbund (FR) i Stockholm, Kommun HSO, Utbildningsförvaltningen och Stockholms stad.

Nationellt

- ? Staden ingår tillsammans med de två övriga storstäderna och Svenska Kommunförbundet i ett nätverk vars syfte är utbyte av erfarenheter och information angående sysselsättningen.
- ? Samverkan mellan kommuner/ kommunsamordnare som deltar i storstadssatsningen

Internationellt

- ? Stockholms stad finns representerad i Eurocities sociala kommitté. Kommittén är drivande i frågor som ingår i EU-strategin för ökad sysselsättning och EU-strategin för kampen mot fattigdom och utanförskap.
- ? Stockholms stad ingår i nätverket Metronet med ursprung i områdespakterna för ökad sysselsättning. Nätverket har i EU-finansierade projekt samarbetat för kompetensutveckling när det gäller att utveckla och sprida framgångsrika projekt

petensutveckling när det gäller att utveckla och sprida framgångsrika projekt för att minska arbetslöshet.

Övriga aktiviteter

I en rapport från stadsledningskontorets finansavdelning 2001 presenteras översiktligt ett urval verksamheter i staden som anordnats för att minska bidragsberoendet, både med externa medel och inom den reguljära verksamheten. Det framgår även av förvaltningarnas budget och verksamhetsplaner för 2002 att det pågår många aktiviteter runt om i staden. En fullständig sammanställning saknas dock.

Flera olika satsningar pågår också för att stärka stadens ytterområden såsom storstads- och ytterstadssatsningen, Framtidsvisionen Kista Science City, och Vision för Söderort.

Samordnarnas arbete med halveringen av antalet socialbidragstagare 1999-2004

Två samordnare har anställts för att samordna stadens insatser för att halvera antalet socialbidragstagare fram till 2004. Arbetet styrs av direktörerna för socialtjänstförvaltningen och integrationsförvaltningen. Förvaltningarna har inlett ett nära samarbete för att uppnå målet med halveringen av antalet socialbidragstagare. För att ta till vara den expertis som redan finns hos de båda förvaltningarna har en arbetsgrupp bildats, vilken träffas kontinuerligt och har en rådgivande, stödjande och beredande funktion. Samordnarna har planerat att arbetet ska genomföras i följande delar:

Analys av samtliga stadsdelsförvaltningar.

Utifrån befintlig statistik, pågående utvecklingsprojekt, befintliga samverkansformer, arbetsrutiner mm. ska samordnarna försöka få fram en klar bild av varje stadsdel. Kontakter har etablerats och samordnarna kommer att besöka samtliga stadsdelar för att diskutera nuläget, samverkansformer och åtgärder.

Samarbete med övriga organisationer.

Samordnarna kommer att gå igenom samverkansformerna för att se hur man kan stödja stadsdelarna i deras arbete med att utveckla befintliga samverkansformer med näringsliv, myndigheter och organisationer utanför staden.

Goda exempel.

Förutom de goda exempel på arbetssätt som finns inom staden har flera andra städer både inom Sverige och i övriga Europa lång erfarenhet av kampen mot socialbidragsberoendet. Kontakter har etablerats med flera städer för att lära sig av deras erfarenheter.

SFI – Svenska för invandrare

SFI-undervisningen är ett viktigt verktyg för nyanlända invandrare för att få en bra start och den kommer, tillsammans med introduktionen för nyanlända, särskilt att uppmärksammas i samordnarnas arbete.

Studieresor

Studieresor kommer att genomföras för att ge medarbetarna i samtliga stadsdelar möjlighet att knyta nya kontakter och utbyta erfarenheter med andra städer.

Seminarier.

Seminarier kommer att genomföras för att presentera idéer, erfarenheter och resultat av de olika utvecklingsprojekt som bedrivs i staden.

Socialbidragsutvecklingen i Stockholms stad 1997-2001

Bakgrund

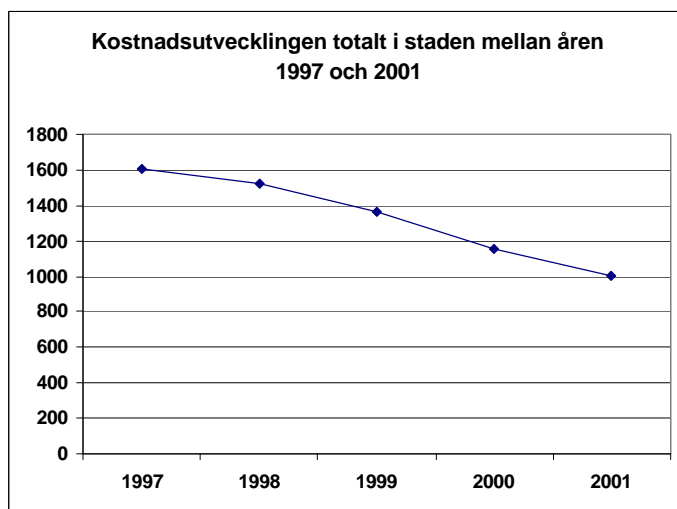
Staden har som mål att halvera antalet personer som uppbär socialbidrag/försörjningsstöd från 1999 till 2004. Kommunfullmäktige har genom detta beslut lyft fram vikten av att samtliga berörda nämnder arbetar med att minska medborgarnas beroende av olika bidrag för sin försörjning. Denna rapport från stadsledningskontoret beskriver övergripande kostnadsutvecklingen för socialbidrag/försörjningsstöd samt redovisar för nuläget när det gäller halveringsmålet.

Målet om minskat bidragsberoende

Staden skall ha som mål att halvera antalet personer som uppbär socialbidrag/försörjningsstöd från 1999 till 2004. Resultatet kommer att mätas i tolv månadersgenomsnitt jämfört med stadens genomsnitt. Tolv månadersgenomsnittet är framtaget så att samtliga hushåll/personer per stadsdel som erhållit bidrag under en tolv månadersperiod summeras varpå de divideras med tolv. Utgångsläget januari 1999 var 36 600 bidragstagare mätt i tolv månadersgenomsnitt. I december 2001 hade antalet socialbidragstagare minskat med en tredjedel, d.v.s. till 26 000 bidragstagare. Målet är 18 300 bidragstagare totalt i staden december 2003, mätt i tolv månadersgenomsnitt.

Totalt har andelen personer som uppbär socialbidrag minskat med en tredjedel sedan 1999 mätt i tolv månadersgenomsnitt. Stora variationer finns dock mellan stadsdelarna. Vissa stadsdelsnämnder har i stort sett har uppnått målet, som t.ex. Norrmalm och Östermalm. Andra stadsdelsnämnder är på god väg exempelvis Kista, Spånga-Tensta, Kungsholmen, Katarina-Sofia, Enskede-Årsta och Skarpnäck, medan Liljeholmen och Hägersten endast har minskat med drygt 10 % under perioden. I bilaga 3:1 redovisas resultatet för samtliga stadsdelsnämnder.

Socialbidragsutvecklingen mellan år 1997 och 2001.

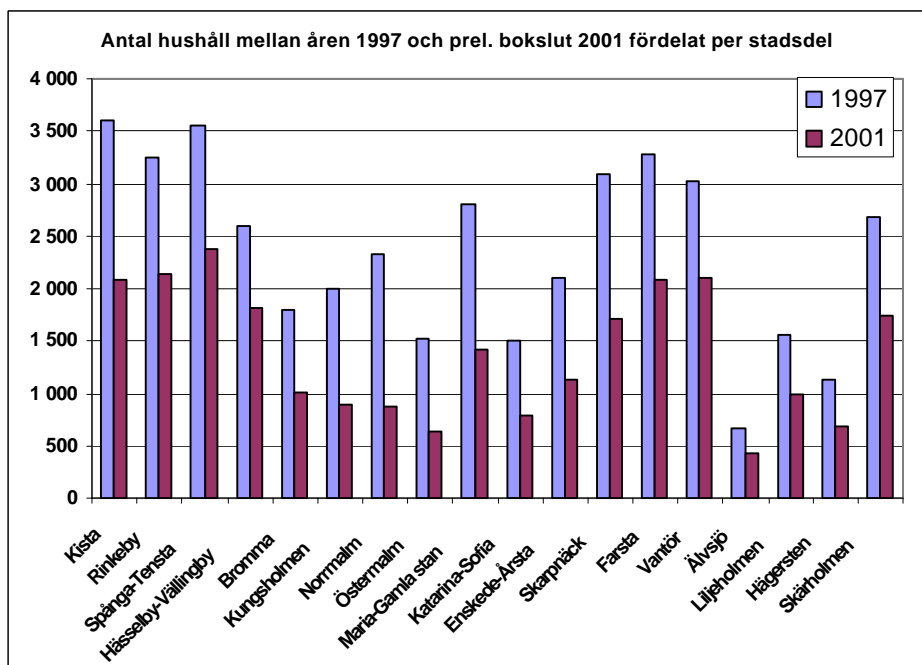

Bidragskostnaderna har minskat kraftigt i staden. Vid en jämförelse mellan 1997 och 2001 har kostnaderna minskat med totalt 600 mkr, eller 37 %. Skälen till minskande socialbidragskostnader är dels att staden prioriterat insatser för att minska människors beroende av bidrag, dels att det fortfarande är hög efterfrågan på arbetskraft i hela Stockholms län, som resulterat i att även personer som tidigare haft svårt att få fäste på arbetsmarknaden nu kunnat komma ut i arbete. Den största minskningen av kostnaderna har skett i stadsdelarna Norrmalm och Östermalm, där minskningen uppgår till drygt 60 %. Även övriga innerstadsdelar och vissa ytterstadsdelar har haft en positiv utveckling. Det gäller t.ex. Kista, Spånga-Tensta och Enskede-Årsta som samtliga har haft en minskningstakt på drygt 40 % under perioden. Liljeholmen haft en mycket långsam minskning av socialbidragskostnaderna jämfört med övriga stadsdelar, endast 9 %. Hässelby-Vällingby har haft en minskningstakt på drygt 20 %.

Vid en jämförelse mellan år 2000 och 2001 har kostnaderna i staden minskat med drygt 10 procent, tre stadsdelsnämnder står för drygt hälften av kostnadsminskningen mellan år 2000 och 2001. Dessa är Kista, Spånga-Tensta och Farsta. Framgångsrika projekt som bl.a. Kista Matchning, Lunda Nova näringslivstjänster i Spånga-Tensta samt kompetens- och metodutvecklingsprojektet, arbete.nu, i Farsta har lett till att drygt tvåhundra personer år 2001 har en annan lösning på sin försörjning än socialbidrag eller a-kassa. Samtliga stadsdelar fokuserar inför år 2002 på arbetsförberedande åtgärder som t.ex. praktik och yrkesorientering samt utbildning och matchningsinsatser för att skapa förutsättningar för personer med långvarigt socialbidragsberoende att bli självförsörjande.

Antalet socialbidragshushåll mellan 1997 och 2001

Även antalet socialbidragshushåll har minskat kraftigt mellan 1997 och 2001, i snitt med drygt 40 %. Normalm har haft den största minskningen av antalet socialbidragshushåll under perioden med drygt 60 %. Därefter kommer innerstadsdelarna. Den största minskningen i ytterstaden har skett i Enskede-Årsta och i Kista.

Tolv månaders genomsnitt av antal bidragstagare januari 2000 - december 2001 jämfört med basåret 1999

	Antal bidragstagare i genomsnitt januari 1999 - december 1999, basår	Antal bidragstagare i genomsnitt januari 2000 - december 2001	i % 2001 per stadsdel	Antal bidragstagare i staden i genomsnitt januari 1999 - december 1999, basår	Antal bidragstagare i genomsnitt i staden januari 2000 - december 2001	i % 2001 i staden
Kista	4 146	2 580	62,2	36 600	26 030	71,1
Rinkeby	4 827	3 466	71,8	36 600	26 030	71,1
Spånga-Tensta	5 407	3 775	69,8	36 600	26 030	71,1
Hässelby-Vällingby	2 318	1 809	78,1	36 600	26 030	71,1
Bromma	794	616	77,6	36 600	26 030	71,1
Kungsholmen	781	486	62,2	36 600	26 030	71,1
Norrmalm	856	457	53,4	36 600	26 030	71,1
Östermalm	554	295	53,3	36 600	26 030	71,1
Maria-Gamla stan	1 202	860	71,6	36 600	26 030	71,1
Katarina-Sofia	585	399	68,2	36 600	26 030	71,1
Enskede-Årsta	1 646	1 104	67,1	36 600	26 030	71,1
Skarpnäck	2 293	1 599	69,7	36 600	26 030	71,1
Farsta	2 681	2 048	76,4	36 600	26 030	71,1
Vantör	3 012	2 414	80,2	36 600	26 030	71,1
Älvsjö	586	440	75,1	36 600	26 030	71,1
Liljeholmen	922	803	87,0	36 600	26 030	71,1
Hägersten	707	612	86,5	36 600	26 030	71,1
Skärholmen	3 283	2 267	69,1	36 600	26 030	71,1
SUMMA	36 600	26 030	71,1			